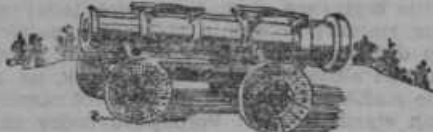

Iz zgodovine topa

Šele, ko so iznašli novo mešanico smodnika, ki je dajala veliko ekspanzivno silo, je bil storjen prvi korak k topovom. V začetku so uporabljali novo snov smodnika kot gonilo nekakega raketnega izstrelka, ki se je, dosevši na cilj, vžgal. Pred 600 leti pa so sestavili cev, postavili vanjo kamenito kroglo in vžgali smodnik v cevi. Plin, ki se je pri tem razvil v zaprti cevi, je vrgel kroglo daleč v sovražno mesto. To je bil predhodnik današnjega topa. Prve ognjene, strelnice

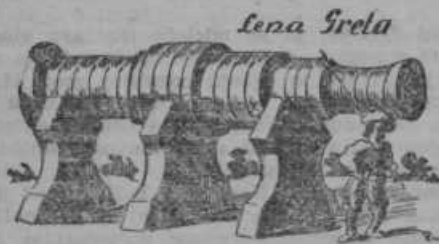

Strelnica cev nabijana na voz

cevi so bile zelo nerodne, ker jih niso tako oprenili, da bi se bile lahko premikale. Nadeščale so samo stare metalne stroje, ker so izstreljevale le kamenite kroglice. Rabili so jih za obleganje mest in trdnjav, za borbo na odprtem bojnem polju pa so bile neuporabne. Imele so valjasto obliko in so bile sestavljene iz lesenih dog, katere so vezali z železnimi obroči. Kamenite kroglice so bile dolgo v rabi, čeprav so že medtem vpeljali izstreljevanje železnih krogel. Pred 500 leti so strelne cevi že ulivali iz bronu in so jih pri streljanju že nabijali od zadaj. Smodnik se je pri tem vžgal z žarečo železno palico. Pozneje so namah izginile strelne cevi z nabojem od zadaj in se je uvedlo potem nabijanje cevi od spredaj.

Sedaj je bila uporaba ognjenih ali strelnih cevi že obča. Navadno so jih imenovali koncem 14. stoletja bombarde, v Franciji in Italiji celo kanone. Stare strelne cevi so ležale na lesenih, kamenitih ali železnih nepremičnih podstavkih. Če so jih hoteli prenesti, so jih morali naloziti na posebne vozove, ki so se sčasoma izpremenili v današnje lafete.

Sčasoma je dolžina ognjenih cevi rasla, tako da najdemo konec srednjega veka že ognjene cevi ogromnih razsežnosti. Med te moramo

Lena Strela

vsekakor prištevati tako zvano »leno Greto«, »leno Meto« in »leno deklo«, ki so dobile svoj pridevek radi omejenega ali sploh nikakega premikanja. Izstreljevale so več centov težke kroglice.

Radi lažjega prenašanja so izgotavljali ognjene cevi iz več delov, ki so jih na bojnem polju šele sestavljali skupaj. Ob vstopu v novi vek so že topove ulivali iz železa. Francozi so njih težo še povrh zmanjšali, nato poenostavili delo topničarjev in cev po-

Star možnar

stavili na kolesa. Šele odslej lahko govorimo o topovih v današnjem smislu. Razen krogel iz železa in kamna, so odslej izstreljevali tudi vžigalne, žareče kroglice in še druge najrazličnejše izstrelke.

V 16. stoletju je bil v rabi tudi že možnar, top kratke, zato pa široke strelne cevi. Vanj so nabijali vžigalne, pozneje votle železne kroglice, ki so bile napolnjene z razstrelivom in so se razpočile šele, ko so zadele ob trd predmet.

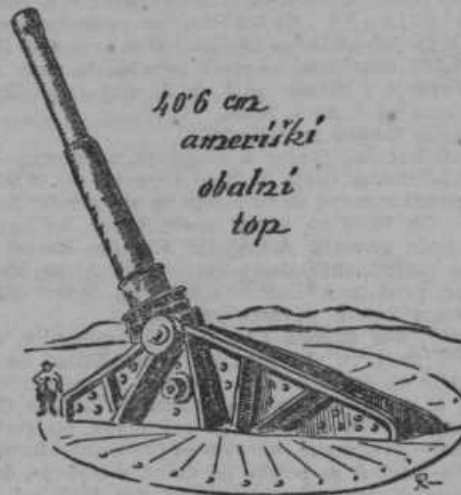
Zelo važno izboljšanje topa je nastalo s tem, da so uvedli v 18. stoletju že davno rab-

Nemški možnar 42 cm

ljeno in zopet pozabljeno nabijanje strelnih nabojev zadnje strani strelne cevi, zaradi česar se je povečala hitrost nabijanja vžigalja in izpraznitve naboja. V tej dobi so v rabi že zelo lahki topovi na lafetah, v katere so vpregli konje radi hitrega premikanja. Poleg tega so ulivali — kakor za možnarje — tudi za ostale topove prazne, votle kroglice, napolnjene z razstrelivom, ki so se posebno izkazovale v Napoleonovih vojnah.

Z napredovanjem tehnike so se topovi jeli specificirati za različne cilje. Tako vemo, da trdnjavski topovi drugače izgledajo kot oblegovalni topovi. Iz teh vidikov so narodi izgradili tudi ladijske dalekometne topove in

106 cm ameriški obalni top

razne vrste obalnih topov, ki imajo še v velikanski daljavi veliko udarno in prebojno moč. Vojne ladje rabijo za medsebojno borbo lažje topove, zato imajo one poleg dalekometnih še brzostrelne topove. Za boje v goratih krajih so potrebni gorski topovi, ki se odlikujejo po svoji lahкости ter jih zato nakačajo živalim na hrbet.

Tako vidimo, da pozna danes vojna tehnika nešteto vrst topov, ki se pa vse odlikujejo po tem, da se z njimi lahko ravna in tudi dokaj sigurno zadene.

Ker je zadnja krvava svetovna vojna pokazala, da se bo v bodočnosti vršila le rovovska, pozicijska vojna — kar se sedaj dogaja na Maginotovi in Siegfriedovi obrambni črti — je računati s tem, da imajo bodočnost oni topovi, ki imajo veliko udarno silo, čeprav se pri tem mora zmanjšati njih gibljivost in prednost premikanja. To so predvsem protiletalski, protitankovski, minometni, plamenometni in plinometni topovi.

Brzostrelni protitankovski top

Vsekakor je pa v zadnjih letih vojna tehnika v izgradbi topov in razstreliva tako napredovala, da bodo vršili ti izdelki največje razdejanje in grozo.

(Konec)

SMEJTE SE!

Na Škotskem so živeli trije bratje. Eden izmed njih je že pred davnimi leti odpotoval v Ameriko. Pred kratkim pa se je vrnil domov. Obogatej je. Doma sta ga čakala brata. Oba sta imela dolgo brado.

»Za božjo voljo! Kakšna pa sta!« jima je vzkliknil American, ko ju je zagledal. »Kako da sta si pustila rasti brado?«

»Da, ljubi brat,« sta odvrnila oba, »kaj pa nama je druga ostalo, ko si vzal pred tridesetimi leti britev s seboj v Ameriko...«

Nadvse varčni Mr. Glace se je mudil v Londonu, kjer si je nekega dne privoščil v restavrantu telečjo pečenko. Čeprav ima Mr. Glace takšen želodec, da spravi lahko dosti pod streho, pečenci vendar ni bil kos. Žalostno jo je gledal. Saj je bilo še najmanj za eno večerjo. Ali naj jo pusti? Dolgo se je boril sam s seboj. Potem pa je le varčnost zmagala. Pomignil je natakarici.

»To, kar je ostalo, mi pa zavijte za psa. In plačal bom.«

Se celo nekaj napitnine je dal, ko je vendar tako pečenki prišel do nove večerje.

»Hvala,« je rekla natakarica in se kmalu vrnila. »Tole je pa za psička!«

Mr. Glace je začudeno pogledal zavoj. Ali je mar natakarica zavila vse, kar je še od teleta ostalo?

»Le vzemite,« je dejala. »Vse nocojnje ostanke sem zavila za vašega psička.«

Dama pride na tramvaj in sede nekemu vojaku na čepico.

»Oh, oprostite!« mu reče, ko opazi svojo nerodnost.

»Nič hudega,« se zasmije vojak. »Samo Boga zahvalite, da nimamo takih čelad s konicami!«

UGANITE!

Kako govorimo pravilno: Donava teče ali Donava se izliva v Rdeče morje?

(Donava se izliva v Črno morje.)

Kje kosim eljo? (Kosimo eljo v levo.)

Kako napišemo suha trava s štirimi črkami?

(Seno.)

POIŠCITE!

Brat, ki je pomagal loviti rake, se je skrtil. Kje je?